vat, kuhu ta vististi oli äsja siirdunud paremaid elatisvõimalusi otsides. Siin oli ta, pidades edasi notari ametit, erakirjutajaks kuni 1558. a.-ni Paides Järva foogti Bernt v. Schnurten'i ja suvel 1559 Pärnu komtuuri Rotger Wulf'i juures. Aug. 1561 on ta jällegi Saksamaal, kuhu ta arvat. 1560. a. lõpul siirdunud Vene-Liivi sõja tõttu. Pidanud notariametit mitmel pool Saksamaal, asus ta 1566. a. lõpust alates jälle Breemenis, kus ta 1568. a. alates oli ka rae teenistuses, ja suri seal 1583. a. lõpul või 1584. a. alul. Võimalik, et ta on olnud ka Breemeni toomkapiitli sekretäriks ja vikaariks. — R. on koostanud alasaksakeelse kroonika Liivimaa ajaloost »Liflendischer historien negen boker . . .«, mis alles a. 1870 J. G. Kohl'i poolt avastati. Juba varemini oli laialt tuntud R.-i trükkimata kroonika Breemeni ajaloost, mille aineil juba tema eluajal ilmus riimikroonika »Chronicon der löflichen olden Stadt Bremen in Sassen . . .« (Breemen, 1583), ja on teateid ka tema Verdeni ajalugu käsitlevast kroonikast, mida aga ei tunta. Tema Liivimaa-kroonika käsitleb aega sakslaste siiatuleku-eelsest ajajärgust kuni a.-ni 1582. Pearõhk ja -tähtsus tema selles töö langeb autori enda kaasajale (1556—82), millele on 9 raamatust pühendatud 6. Selle ajajärgu sündmustiku kirjeldamist on soodustanud R.-i laialdased tutvused ja elukutsega võimaldatud juurdepääs ürikuile. Kuigi ta ka siin on kasutanud peale selle Russow'i (ilm. a. 1578), Bredenbach'i (vt. neid) ja Cromer'i kroonikaid, pole see tema kaasaja suhtes nii oluline kui vanema aja käsitlusel, kus ta esineb usina ja püüdliku, kuigi mitte laiaulatusliku, teravmeelse ega iseseisva kompilaatorina. Ta kasutab peamiselt allikaid, mis osalt muidugi tuttavad, osalt aga algupäras mitte säilinud, nagu Krantz, Horner, poola kroonik Matthias v. Miechov, Saxo Grammaticus, mõlemad riimikroonikad; seega on ta kaudselt säilitanud Hoeneke (vt.) riimikroonika ja mõne muu allika. Oma kroonikat on ta alustanud arvat. juba Liivimaal ja seda ümber töötanud eriti Russow'i kroonika mõjustusel. Üksikjuhtudel subjektiivse värvusega, pole kroonika käsitlus siiski oluliselt mõjustatud R.-i kui ordu teenistuses olnud isiku seisukohast. Paiguti esinevad eksitused on vaevalt seletatavad faktide tahtelise moonutamisega.

R. Hausmann u. K. Höhlbaum, J. R.-s Livländische Historien (1876, kroonika väljaanne ühes sissejuhatusega); K. Höhlbaum, J. R.-s Livländ. Historien u. die jüngere livländ. Reimchronik, I (1872); J. G. Kohl, Aeussere Lebensumstände R.-s (Mitt. XII, 1880, lk. 138—59); G. Berkholz, R.-s livländ. Chronik (*ibid.*, lk. 159—215); Allg. D. B. XXIII. *J. L.*

REUSNER, Christoph, esimene raamatutrükkija Tallinnas, pärit nähtavasti Saksa maalt Rostokist, kus teda esimest korda nimetatakse. On võimalik, et ta oli õppinud trükikunsti Gerber'i trükikojas, mille omaniku väimeheks ta sai hiljemini. Tuttavaks saanud rootsi ringkondadega, kutsuti ta a. 1608 Stokholmi, kus tema ettevõttele anti kuningliku trükikoja privileegid; viimased uuendati 1612. a. Toiminud Stokholmis umb. 25 a., siirdus ta teadmatuil põhjusil Tallinna, kus ta sept. 1633 valiti äsjaasutatud gümnaasiumi trükikoja juhatajaks. Talle määrati 100 riigitaalrit palka aastas ja tasuta korter ning vabastati ta linnamaksudest, tasudes temale ühtlasi sõidu- ja ümberkolimiskulud. Tallinnas teotses ta lühemat aega ja mainitakse surnud olevat juba enne 21. IV 1638, mil ta poeg Johan R. palub Tallinna raelt nõusolekut gümnaasiumi raamatutrükkija kohale saamiseks oma surnud isa asemele.

Tallinna linna-arhiivist dr. P. Johansen'i kaudu saadud andmed; G. v. Hansen, Geschichtsbl. d. revalsch. Gouv.-Gymnasiums (1881); G. E. Klemming och J. G. Nordin, Svensk boktryckeri-historia 1483–1883 (1883). *A. R. C.*

RICHTER, Christoph Melchior Alexander v., õigusteadlane ja ajaloolane, sünd. 16. II 1803 Riias kindralmajori ja rüütlimõisa omaniku pojana, õppis aa. 1819—21 kameraalteadusi Peterburis ja 1821–23 õigusteadust Tartu ülikoolis, mille lõpetas a. 1823 *cand. jur.* astmega; jätkas oma õpinguid Göttingenis ja omandas a. 1825 Tartu ülikoolis *mag. phil.* astme. Peale seda oli ta ametis välisministeeriumis Peterburis, toimis aa. 1840–53 Liivimaa kubermanguvalitsuse nõunikuna Riias, oli 1853—58 eriliste ülesannete täitjaks ametnikuks Liivi-, Eesti- ja Kuramaa kindralkuberneri juures, lahkus a. 1858 tõsise riiginõunikuna riigiteenistusest ja elas oma viimseil eluaastail välismail ja Riias, kus suri 27. III 1864. — R.-i tegevus riigiteenistuses on raskelt jälitav. Tuttavaks on ta saanud oma kirjandusliku tegevusega, mis on ulatunud õigusteaduse ja eriti Balti ajaloo alale. Esijoones on mainitav tema suur ja teaduslikult soliidne teos »Geschichte der dem russischen Kaiserthum einverleibten deutschen Ostseeprovinzen« 2-s osas (Riia, 1857—58), milledest esimene sisaldab 2, teine 3 köidet ja mis käsitleb Baltimaade ajalugu 1158. a. alates kuni a. 1721 (resp. 1795 Kuramaa ajaloo suhtes). Tänapäev on see teos, mida küll veel palju eriti välismaal kasutatakse, tublisti vananenud. Sama ala uuemate käsitlustega võrreldes